

Sygn. akt I CSK 4934/22

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa M. O. i B. O.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym 30 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 21 kwietnia 2022 r., sygn. akt I ACa 311/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. O. i B. O. kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku ustalił, że umowa o pożyczkę hipoteczną nr [...] z 3 października 2008 r. pomiędzy stronami jest nieważna. Od wyroku Sądu pierwszej instancji apelację wniósł pozwany.

Wyrokiem z 21 kwietnia 2022 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku zmienił częściowo zaskarżony wyrok w zakresie odsetek i prawa zatrzymania.

Od wyroku Sądu drugiej instancji skargę kasacyjną wniósł pozwany, wskazując na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych dotyczących abuzywności postanowień indeksacyjnych (w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c.)

zawierających odesłanie do wewnętrznych tabel kursowych banku, w których następowało określenie kursu waluty. Skarżący wskazał też na zagadnienie, czy w świetle zasady proporcjonalności sankcji oraz w zakresie wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez, pryzmat celu art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG, jakim jest przywrócenie rzeczywistej równowagi kontraktowej między stronami dopuszczalne jest unieważnienie umowy pożyczki (kredytu) na podstawie art. 385¹ § 1 i 2 k.c., mimo że wskazany przepis nie obejmuje swym zakresem nieważności umowy jako konsekwencji przyjęcia niedozwolonego charakteru postanowień umownych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżącego obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie ilości przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym, bowiem, razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a nie jest przecież jego zadaniem dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga – jak wynika z orzecznictwa Sądu

Najwyższego – sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. m.in. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11).

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi pozwanego. Skarżący wskazał na występowanie w sprawie dwóch zagadnień prawnych, jednakże poruszone kwestie doczekały się licznych rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, który wskazał, że postanowienia umowy, określające zarówno zasady przeliczania kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. np. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21, 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21, i z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22). W orzecnictwie przyjmuje się, że takie klauzule mają charakter abuzywny, gdyż kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, gdyż uzależniają wysokość świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat służą bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Takie uregulowanie umowne w orzecnictwie uznaje się za niedopuszczalne.

Mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Postanowienia stanowiące te klauzule indeksacyjne są abuzywne, co oznacza, iż są one od początku, z mocy samego prawa dotknięte

bezskutecznością na korzyść kredytobiorcy, chyba że następnie udzieli on świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywróci skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN - zasadę prawną z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

Należy wskazać na rozważania Sądu Apelacyjnego, który stwierdził, że postanowienia umowy łączącej strony, odnoszące się do mechanizmu indeksacji przedmiotowej umowy pożyczki z kursem franka szwajcarskiego stanowią główny przedmiot umowy w rozumieniu 385¹ § 1 k.c. W judykaturze Sądu Najwyższego obecnie dominuje właśnie taki pogląd, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule, a zatem także klauzule zamieszczone we wzorcach umownych kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, iż na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy. Koresponduje to z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, który przewiduje, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (zob. np. wyroki SN: z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21, z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21, z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, jaką dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych.

Zatem zagadnienia przedstawione przez skarżącego nie zawierają elementu „istotności” ani „nowości”, gdyż były już przedmiotem orzecznictwa i nie stanowią przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.